

TISKOVÁ ZPRÁVA

Domácí násilí za COVID-19: Je to o lidech?

22. října 2020, Praha | „Je to člověk od člověka“ – to je nejčastější věta, která zaznívá v okamžiku, kdy se výzkumnice Blanka Nyklová ze Sociologického ústavu AV ČR, a Dana Moree z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy ptají policistů, sociálních pracovníků z OSPOD nebo Intervenčních center na fungování systému pomoci obětem domácího násilí.

Výzkum začal již na jaře 2020 v době nouzového stavu a v [první fázi](#) se zaměřil na data od neziskových organizací. Výsledky naznačily velkou latenci domácího násilí a zároveň nekonzistenci v řešení jednotlivých případů ze strany institucí, jako jsou policie, OSPOD, intervenční centra a další pomáhající organizace. Právě proto se na ně a na faktické fungování systému v létě 2020 zaměřila druhá fáze výzkumu.

Výsledky výzkumu mezi pomáhajícími institucemi potvrdily, že i za nárůstu intenzity domácího násilí za pandemické situace systém pomoci funguje nekonzistentně – situace obětí se tak často vyhodnocuje na každém místě jinak. To nepřispívá k celkové důvěře v instituce, což si uvědomují i někteří jejich zaměstnanci, ztěžuje to také orientaci v systému u často traumatizovaných obětí. Výzkum rovněž poukázal na skutečnost, že jednotlivé složky systému nicméně dokáží i za stávajících podmínek obětem pomáhat, pokud dobře využijí možnosti, které jim legislativa dává. Co výsledky výzkumu v obecnější rovině říkají o jednotlivých institucích a jejich fungování v době koronavirové pandemie?

Z rozhovorů s policisty a policistkami vyplývá, že se PČR mnohde potýká s nedostatkem kvalifikovaného personálu. V řadě případů je to zejména nedostatek zkušeností, co komplikuje schopnost policistů vyhodnotit na místě, zda se jedná o domácí násilí či zda je skutečně na místě vyhodnotit situaci jako ojedinělý incident. Z výzkumu vyplývá, že **násilí je lépe podchyceno tam, kde PČR zůstane s rodinou ve styku a zapojí do monitorování či řešení situace** další složky, např. OSPOD, intervenční centrum či neziskovou organizaci. Podstatnou roli rovněž sehrává proaktivní přístup nadřízených, kteří mohou, ale ne vždy skutečně revidují veškerá hlášení tam, kde by se o domácí násilí mohlo jednat. Zároveň je třeba upozornit na nebezpečí redukce domácího násilí pouze na tu jeho podobu, která opodstatňuje případné trestní stíhání – o domácí násilí se totiž jedná daleko dříve, než takto eskaluje. Ve zdánlivě jemnější podobě může trvat i řadu let s trvalými zdravotními, psychickými a ekonomickými dopady na oběť.

Také u případů, jež řeší OSPOD – tedy tam, kde se domácí násilí děje v přítomnosti dětí –, výzkum ukázal, **že lépe fungují proaktivní pracoviště**, která se i během nouzového stavu snažila udržovat styky s rodinami, u nichž předpokládala možnost nárůstu násilí, případně preventivně navštěvovala lokality, kde nárůst násilí předpokládala. Relativně kriticky byla hodnocena spolupráce s přetíženými Úřady práce a skutečnost, že sociální dávky i dávky v hmotné nouzi byly v době nouzového stavu vypláceny mnohdy se značným zpožděním, což velmi tíživě dopadá na osoby řešící situaci domácího násilí, na nichž jsou často závislé děti.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Analýza rozhovorů s terapeutickými pracovníky, ať už v rámci intervenčních center či projektů zaměřených na pomoc rodinám procházejícím akutním konfliktem, ukázala, že během a po skončení první vlny epidemiologických opatření docházelo a dochází k extrémnějším útokům ze strany osob, jež se chovají agresivně, a zároveň lze odhadovat, že **dopady násilí budou za nejisté společenské situace vážnější**.

Napříč systémem je patrná **tabuizace sexualizovaného násilí**, o jehož časté přítomnosti ale zároveň většina odborných pracovníků a pracovníků systému pomoci nepochybuje. Lze konstatovat, že pro oběti domácího násilí je v současné době velmi obtížné o tomto typu násilí mluvit, byť jeho dopady bývají obzvláště ničivé.

Dalším styčným bodem je **kritika přestupkového řízení**, u něž řada případů domácího násilí končí – komise, jež přestupky vyhodnocují, nemají potřebné kompetence k posouzení spáchaného násilí a jeho následků. Postihy, které mohou uložit, navíc demotivují i deprimují oběti či jejich děti, které se odhodlaly celou situaci řešit a naopak mohou posílit osoby, které se násilí dopouštějí.

Zároveň se potvrdila **potřeba zřízení dalších míst v azylových domech** a jejich celková adaptace na krizovou situaci tak, aby nedocházelo k omezování pobytových a krizových služeb, ale naopak k jejich navýšení.

Ve světle trvající pandemické situace je třeba upozornit na **přetrvávající přetíženost neziskových organizací** poskytujících specializované služby obětem domácího a sexualizovaného násilí. Tyto služby fungují jako určitá záchytná síť pro ty, kteří stávajícím systémem propadávají a zároveň umožňují své klientele zorientovat se v často nepřehledném systému toho, jak v místě jejich působení funguje. Tím reagují na nekonzistentnost systému.

Kontakty

Blanka Nyklová, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

- > blanka.nyklova@soc.cas.cz
- > tel.: 608 928 657

Dana Moree, Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova

- > dana.moree@fhs.cuni.cz
- > tel.: 728 979 852

